Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пöрт, „Ямде лий" редакций.

ПИОНЕР ДЕН ТУНЕМШЕ-ШАМЫЧЛАН ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СОЮЗ-ШАМЫЧЫН ВСЕСОЮЗНЫЙ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СОВЕТЫН ОБРАЩЕНИЙЖЕ НЕРГЕН

Тений 25 июньышто ВЦСПС-ын (Профессиональный Союз-шамычын Всесоюзный Центральный Совет) IX пленумжо лийын. Пленум 8 шагатан паша кечыш, 7 кечан паша арняш вончымо да пашазе ден служащий-шамычын предприятий да учреждениййла гыч шонымо семын каймашыштым чарыме нерген йодышым лончылен.

Докладым ВЦСПС-ын секретарьже Н. М. Шверник йолташ ыштен.

Кужу жап совым кырымаш дене пленум чыла пашазе да пашазе ӱдрамаш, инженер, техник да служащий, профессиональный союз-шамычын чыла членыштшамыч деке Обращенийым приниматлен.

Обращенийыште ойлымо: пӱтынь капиталистический тӱняште—Европышто да Азийыште, Америкыште, Африкыште да Австралийыште — промышленность, транспорт, ял озанлык пӱтынек войнан интересыжлан подчинятлыме улыт. Капиталистический эллаште пашазе-шамыч суткалан 10—12 шагат да утларакат пашам ыштат. Чыла пайрем кечым, каныш кечым отменитлыме. Тыге империалистический эл-шамыч сар ӱзгар ыштымашым чот кугемденыт.

Мемнан эллан военный опасность кушкын. Мемнан задачына—эл аралымашым эше утларак виянгдаш, Йошкар Армийым, Военно-морской да воздушный флотым пенгыдемдаш. Мыланна шукырак металл, шӱй, нефть, шукырак самолет, танк, пушко, снаряд, шукырак паровоз, вагон, станок, автомобиль, мемнан калык озанлыкысе чыла отрасль-шамычын продукцийышт шукырак кӱлеш. Предприятийласе да учрежденийласе кызытсе 7—6 шагатан паша кече советский эл ончылно шогышо задача-шамычым шукташлан ок сите. ВЦСПС шотла: паша кечым тыге кужемдаш кӱлеш:

7 шагат паша ыштыме предприятийлаште 7 гыч 8 шагат марте;

пашан вредный условиян профессий деч посна, 6 шагат паша кечан пашаште 6 гыч 7 шагат марте;

учрежденийласе служащий-шамычлан 6 гыч 8 шагат марте;

16 ийыш шушо-шамычлан 6 гыч 8 шагат марте.

Куд кечан паша арня продукций лукмашым иземда. Адакше олаште куд кечан арняш вончымаш оласе ден ялысе шемер-шамыч коклаште кӱрылтышым ыштен, вет ялыште кызытат шым кечан арня уло. Садлан оласе учреждений ден предприятийлаштат 7 кечан арняш вончаш кӱлеш.

ВЦСПС шотла: пашазе ден служащий-шамычын государственный, кооперативный да общественный предприятий ден учреждений-шамычла гыч шонымо семын кайымашыштым, тыгак ик предприятий гыч весыш але ик учреждений гыч весыш шке шонымышт семын коштедымашым чараш кӱлеш. Государственный, кооперативный да общественный предприятий да учреждениййла гыч шке шонымо семын кайыше пашазе ден служащий-шамыч судыш пуалтыт да судын приговоржо почеш тюрьмаш петыралтыт, а прогульщик-шамыч паша ыштыме верыште исправительно-трудовой паша дене караталалтшаш улыт, нунын пашадарышт гыч ужашым определенный жаплан кучен кодаш кӱлеш.

Чыла тидын нерген ВЦСПС-ын Обращенийыштыже возымо.

СССР Правительство да СССР Верховный Совет Президиум ВЦСПС-ын йодмыжым одобритленыт.

27 июнь гыч у порядок действийыш пурен.

Йошкар-Олаште 11-ше номеран средний школым ыштыше пашазе-шамыч ВЦСПС-ын обращенийжым колыштыт. Нуно 1 августлан тиде школым ыштен пытараш мутым пуэныт.
Фото С. ЧУРШУКОВЫН.

ВЦСПС-ын решенийжым пӱтынь советский калык саламла

26 июнь вашеш йӱдым радио 8 шагатан паша кечыш да 7 кечан паша арняш вончымо да пашазе ден служащий шамычын предприятий да учреждениййла гыч шонымо семын каймашыштым чарыме нерген Профессиональный Союз-шамыч Всесоюзный Центральный Советын обращенийжым пӱтынь Советский Союз мучко шарен.

Пашазе, инженер, служащий-шамыч, Советский Союзын пӱтынь шемерже-шамыч тиде обращенийым поддерживатлат.

Москвасе „Авиахим" заводын пашазыже Алексеева митингыште ойлен:

— Деникинын да Колчакын мемнан ӱмбак наступатлымышт годым ме 12 шагат дене пашам ыштенна, шӱйшӧ пэренгым гына кочкынна. А пашам охотан ыштенна, вет ме шкенан элнам араленна. Ынде эше ик шагат утларак пашам ыштташ кӱлеш. Тиде шагатым тӱшка пашалан пуэна! Ме шкенам да шкенан элым аралашлан нимомат она чамане.

— Ме тугай жапыште илена,— манеш Киевысе „Укркабель" заводын стахановецше Жуковский йолташ,—кунам тӱрлӧ вучыдымашат лийын кертеш. Мый уло чонем дене тиде обращенийым саламлем. Мемнам шкенан элын вийжым пенгыдемдаш ӱжыт гын, кузе мыланна куанаш огыл?! Мемнан элна, мемнан партийна—тиде мемнан илышна да пиална. Уто шагат пашам ыштымаш—тиде элланна шкенжым, мемнан ватына ден йочана-шамычым, социализм элын шемерже-шамычым аралашлан кӱлшӧ тӱжем тонн дене продукций.

ВЦСПС-ын обращенийыштыже пӱтынь советский калыкын шонымашыжым ончыктымо.

Ново-Тор'яльский районный детский олимпиадыште ГУСЕВ ВАНЯ кок рядан изи гармонь дене шуко марий да руш муро-шамычым шоктен.

Бессарабия да Буковинын северный ужашыже нерген йодыш шотышто советско-румынский конфликтым мирно разрешитлыме

26 июньышто СССР Совнарком Председатель Молотов В. М. йолташ Румынийын Москвасе посланникше г-н Давидескулан нотым вручитлен. Тушто 1918 ийыште Советский Союз (Россия) деч незаконно шупшын налме Бессарабийым мöнгеш да Буковинын северный ужашыжым Советский Союзлан пуаш предложитлыме улмаш. 27 июньышто Румынский правительство тидлан ответым колтен. Но тушто Румыния Бессарабийым да Северный Буковиным пуаш келша але уке—раш огыл улмаш. Молотов йолташын Румынский Правительство Бессарабийым да Буковинын северный ужашыжым Советский Союзлан пумо нерген предложенийым приниматла мо, манын йодмыжлан г. Давидеску Румынский Правительство тиде предложений-шамычым приниматла, манын вашмутым пуэн.

Садлан лийын Молотов йолташ Королевский Румынский Правительствылан ответ дене тыгай предложений-шамычым колтен:

1. 28 июньышто московский жап дене кечывалым 2 час гыч тӱҥалын, 4 кече жапыште румынский войска-шамычлан Бессарабийын да Буковинын северный ужашыжын территорийыштым эрыкташ.

2. Советский войска-шамычлан тиде жапыштак Бессарабийын да Буковинын северный ужашыжын территорийыштым налаш.

3. 28 июнь мучко советский войска-шамычлан Черновицы, Кишинев, Аккерман пункт-шамычым налаш.

Тидын деч посна эше кок предложений-шамыч улыт.

Румынский Правительство Советский Союзлан Бессарабийым да Буковинын северный ужашыжым кызытак пумо нерген СССР Правительствын предложенийжым приниматлен.

28 июньышто кечывалым 2 шагатыште советский войска-шамыч пӱтынь Бессарабия да Северный Буковина мучко румынский границым вонченыт.

* * *

Бессарабия шке площадьше дене Европысо южо эл-шамыч: Бельгия, Голландия, Швейцария дечат кугу. Тудо Румыния кидыш верештмыж марте поян земледельческий вер улмаш.

Бессарабийыште 3 147 646 еҥ ила. Шукышт украинец, молдаван да руш улыт. Адак тушто болгар ден еврей-шамычат илат. Бессарабийын тӱҥ олаже —Кишинев.

1917 ийыште Великий Октябрьский социалистический революций ожнысо кугыжан Российысе чыла шемер-шамыч дене пырля Бессарабийысе пашазе да кресаньык-шамычым капиталист да помещик-шамычын пызырмашышт деч утарен.

1918 ий январьыште Румыния самырык Советский республикын военный слабостьшо дене пайдаланен, Бессарабийым шупшын налын.

Бессарабийысе шемер-шамыч шке угнетательышт ваштареш ик гана веле огыл восстанийым тарватылыныт. Куд ий жапыште гына 150 утла тыгай восстаний-шамыч лиеденыт.

* * *

Буковина—Румынийын северо-восточный ужашыштыже кийыше область. Тушто бук пушенгган чодра-шамыч кушкыт, садлан тудо Буковина манылтеш.

Северный Буковинын мландешыже шурно пеш чот шочеш. Тудын тӱҥ олаже—Черновицы—Прут эҥер воктен. Черновицы олаште 109 821 еҥ ила. Тушто ял озанлык машинам ыштыше да чугуно-литейный завод-шамыч улыт.

Буковиныште утларакшым украинец-шамыч илат. Нунат шкеныштын угнетательышт—помещик-шамыч ваштареш ик гана веле огыл восстатленыт. 1848 ийыште кресаньык-шамыч лӱддымӧ калык герой Лукьян Кобылицан вуйлатымыже почеш восстатленытат, крепостной правам отменитлыктен кертыныт.

Австро-Венгерский империйын шаланымекыже 1918 ийыште украинец-шамыч Буковиным Украина деке ушаш требытленыт. Но Румыния французский да английский империалист-шамычын полшымышт дене тиде поян областьым шке кидышкыже шупшын налын.

* * *

Бессарабийысе да Буковинысе шемер-шамыч Йошкар Армийын миймыжым чытен кертде вученыт. Ынде нунын шонымышт лийын шуын: Бессарабия да Буковина шкеныштын родина-авашт деке ушненыт.

61

„ТАИР“ ЛАГЕРЫШТЕ

МЕМНАН ЗВЕНА

Мемнан звенаште тӱрлӧ районла гыч толшо пионер-шамыч улыт. Ме пеш келшен, дружно илена, звеньевой сборымат интересно да веселан эртарена. Лагерыште илыме жапыште у муро, модыш-шамычым тунемын улына.

Отряд вожатый Ворончихина Алефтина Николаевна мыланна „Р.В.С.“ да „Волшебник изумрудного города“ книгам лудын, а лудын пытармекыже ме книган содержанийже нерген каласкален улына. Адак шкенан звена дене чодрашке пеледыш погаш коштын улына. Лагерыште открытийым ыштыме годым мемнан звена Йошкар-Ола гыч толшо уна-шамычлан букетым пӧлӧклен. Богомолов Женя „Храбрец“ лӱман стихотворенийым сочинятлен. Мемнан звенасе пионер-шамыч чыланат оборонный значоклан нормым сдатлынешт ыле, но нуно эше изи улыт да ышт сдатлыкте, а мый ПВХО да БГСО значоклан нормым сдатлышым.

Лагерыште ме веселан, сайын илышна, ик еш гай келшен пашам ыштышна, модна. А ынде шкенан районлашке—мӧҥгыш каена. Но ме мӧҥгышкына каймекат шкенан звенасе пионер-шамыч ваш-ваш возгален шогаш, умбакыжат дружно илаш тӱҥалына.

Казакова Аделина.

5-ше отрядысе 1-ше звенан вожатыйже.

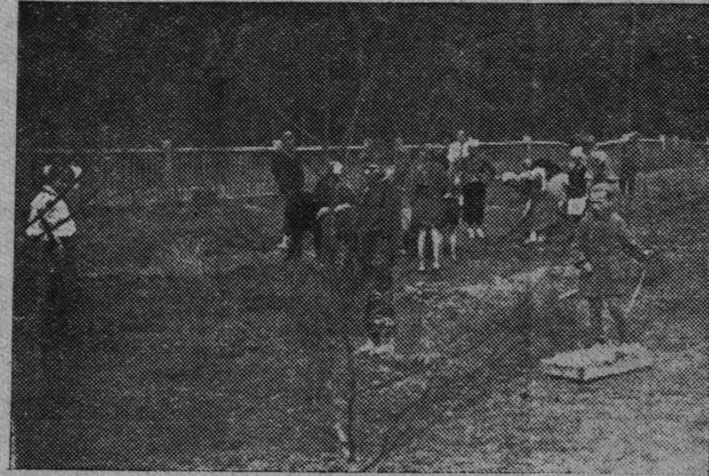

Пионер-шамыч пашамат ышташ йӧратат. СНИМКЫШТЕ: Таировец-шамыч шкенныштын площадкешышт пеледышым шындылыт.

Эр зарядка

Лагерыш толмо деч ончыч шуко йоча-шамыч эр зарядкым ыштен огытыл. А лагерышке толмеке кажне эрдене кынелмеке лучко минут жап зарядкым ышташ тӱҥална. Первый жапыште южо пионер-шамыч зарядка деч шылыт ыле. Но варажым чыланат зарядкым йӧраташ тӱҥальыч. Пӱтынь лагерь зарядкым ышташ тӱҥале. Тылзе жапыште ме ятыр пенгыдемын улына да писе кап-кылан лиймыла чучеш. Мӧҥгӧ каймекат зарядка ыштымым она чарне, кажне кечын эр зарядкым ышташ тӱҥалына. У тунемме ий тӱҥалмеш ме пенгыде капкылан лийын, у вий дене школышко каена.

Йоча-шамыч, театр эр зарядкым ыштыза. Зарядка тазалыкланда пеш кугу пайдам конда.

Каллистова Ольга.

ФОТОГРАФИРОВАТЛАШ ТУНЕМНА

Мый Мари-Билямор неполный средний школышто 5-ше классым отлично тунем пытаренам. Сай тунеммемлан дирекций мыйым республиканский пионерский лагерышке—„Таирыш“ колтен.

Мый але „Таир“ лагерышке первый гана толынам. Мыланем лагерысе илыш пеш чот келшыш: тыште кажне кечын йӱштылаш, кечеш калитлалташ коштын улына, тӱрлӧ модыш дене модын улына. Биллиард, футбол, „Гигантские шаги“ — мыйын эн йӧратыме модышем ыльыч. Адак военный модыш пеш интересно эртыш. Чынак ала могай бойышто участвоватлымыла велэ чучо.

Мый лагерыште илме жапыште ятыр книгам лудынам. Мыланем „Робинзон Крузо“, „Сергей Лазо кузе пытен“, „Валериан Куйбышев“ книга - шамыч пеш келшеныт.

Мемнан лагерыште тӱрлӧ кружок-шамыч пашам ыштышт. Мый фотокружокышто, авиамоделист кружокышто, адак ЮВС да ПВХО кружоклаште участвоватленам, вет чыла кружоклаштат пеш интересно. ПВХО ден ЮВС значоклан лагереш нормым сдатленам. Ынде БГСО, БГТО значоклан нормым сдатлаш ямдылалташ тӱҥалам.

Мый шукертак фотографироватлаш тунемаш шоненам ыле, тиде мечтам „Таирыште“ шуктышым. Фото кружокышто пашам ыштен, фотографироватлашат тунемым. А у тунемме ий гыч шкенан школыштат фотокружокым организоватлена.

Юный фотограф-шамыч.

Шубин Петр.

Косолаповский район.

Лагерь гыч значкист лийын каена

Лагерыш толмеке, тӱрлӧ кружокышко возымо годым шуко пионер-шамычышт эн ондакак ПВХО ден ЮВС кружокышко возалташ тыршышт. Тиде йоча-шамычын военный пашам йӧратымыштым да шкенан родинам аралаш ямдылалт кушмыштым ончыкта.

ПВХО кружокышто чылаже 70 пионер да стрелковый кружокышто 55 пионер участвоватлен. Кружок занятийыште йоча-шамыч активно участвоватленыт. Стрелковый кружокышто эн ондак винтовкын материальный частьыштым изучатлышна, вара наводитлаш, прицеливатлаш тунемна. Ме чӱчкыдын тренировкыш кошташ тӱҥална. Тренировкышто первый кече гычак сай результатым ончыктышна. 25 метр кокла гыч сӱретан мишеньыш 4 пулям логалташ кӱлеш ыле гын, мемнан южо йоча-шамыч вич пуляге логалтеныт. Савинов Миша, Колесников Гера, Потапьев Слава вич пуляге логалтеныт. Тыгак ӱдыр-шамычат сайын лӱйышт. Теве Вилкова Шура первый гана лӱймыжӧ годымак нил пулям логалтыш.

Лагерыште илыме жапыште чылаже ЮВС значоклан 39, ПВХО значоклан 46 пионер-шамыч сдатлышна.

Камерилов Борис.

стрелковый кружокын руководительже.

Опуневый ер дек экскурсий дене мийышна

Лагерыште юный натуралист кружок уло. Ме тушто пашам ышташ пеш йӧратена. Вет природын поянлыкшым палаш, изучатлаш—тиде пеш интересный паша. Ме „Таир“ лишнысе верлам, животный ден растительный мирым изучатлашлан ятыр экскурсийым ыштен улына. Мыланна Опуневый ер деке мийме экскурсий эн интересный ыле. Тушко вич часлан эрдене лектын кайышна. Кайме корнышто километр кутышан куп логале, варажым Опуневый ер декат шуна. Тиде ерыште оланггын, шереҥгын, карасьын да моло кол-шамычын илымыштым пален нална. Адак тиде ер пундашын ненче (вязский) улмыжым да ержын эркын-эркын кушкын толмыжым определитлышна. Ер воктене кумыж вуян кишке-шамычым ужна. Ик сокыр кишкым кучышна. Тудын шинчаже вудака ыле: тудын лачак коваште ваштталтме жапше улмаш. Тунам кишкын шинчаже яндар огеш лий, садлан тудо огеш уж. Адак кайык лудым да моло кайык-шамычымат ужна. Тӱрлӧ растенийым, насекомыйым погышна.

Орлов Алеша.

Лагерыште шуко йоча-шамыч авиамодельым ышташ тунемыныт. СНИМКЫШТЕ: КУЗНЕЦОВ КОЛЯ шкенжын модельжым колта.

Авиамодельым ыштышым

Мый кодшо ийыштат „Таир“ лагерыште каненам, тунам авиамодельым ышташ тунемынам. Мыйым тенийат „Таирышке“ колтеныт. „Таирыште“ канаш, тӱрлӧ пашалан тунемаш чыла условий уло: кӧ могай кружокышто шона, тугай кружокыш возалтын, йӧратыме пашажым ыштен кертеш. Мыйын эн йӧратыме пашам—авиамодельым ышташ. Мый лагерыш толмеке вигак авиамодельный кружокышко возалтым, мӧҥгӧ каймеш схематический самолет модельым ыштышым. Мемнан кружокышто шуко йоча-шамыч участвоватлышт. Теве Курушин Володя, Долгачева Надя да Лупов Мишат модельым ыштеныт, но мый эн кугум ыштенам. Модель шулдырын кутышыжо 84 сантиметр, лопкытшо—17, пропеллерже — 28 сантиметр кужытан. Тиде модельым вӱд ӱмбач колташлан ат приспособитлаш лиеш.

Авиамодельым ыштымаш—пеш интересный паша. Но чыла школлаштак тыгай кружокым организоватлыме огыл. Теве мемнан школыштат уке. Садлан РОНО ден райкомол пашаен-шамычлан у тунемме ий гыч школлаште авиамодельный кружок пашам организоватлыме нерген шоналташышт кӱлеш.

Кузнецов Коля.

Оршанский средний школа, Оршанский район.

Тиде кок полосасе материалым **С. Чайкина** организоватлен. Фото **В. Добрынинын.**

2-шо ОТРЯДЫН 25 ИЮНЬ ГЫЧ 1 ИЮЛЬ МАРТЕ ЫШТЫМЕ ДНЕВНИКШЕ

25 июнь. Отрядной сборым эртарышна. Сборышто „Р.В.С“ книгам лудна. Тиде книга пеш интересный. Мланна Димка ден Гаврикын дружбышт да комиссарым шылтен ашнымышт нерген пеш келшыш.

Лудын чарнымеке „Интернационалым“ мурышна да шаланышна.

Теве йӱштылаш каяш горн йӱк шергылте. Ме йӱштылаш пеш йӧратена.

4 часат 30 минутышто кружок паша тӱҥале. Мемнан отрядысе пионер-шамыч тӱрлӧ кружокышто участвоватлат.

Кас кочкыш деч вара моло годымсо семынак модмаш да курштымаш лие.

26 июнь. Тачe мемнан отрядыште звена - шамыч пашам ыштат.

11 часат 30 минут. Чыланат могыр калитлаш каена. „Таирыште“ каныме жапыште ну и чот калитлалтна! Чылт шемем пытен улына. Мӧҥгӧ калитлалтын, вийым поген каена да у тунемме ий гыч адак отлично тунемаш тӱҥалына. Ме пеш келшен, дружно илена. Кузе ойырлымо ок шу... А вет вашке мемнан сменылан мӧҥгӧ кайман.

Кружковой пашашке мийышна.

Кас кочкыш деч вара модна.

Линейке лие, вара малаш пурышна.

27 июнь. СССР-ысе калык-шамычын келшен илымышт нерген туныктышо Г. Ф. Никитинан беседыжым колыштна. Беседа деч вара ерышке йӱштылаш кайышна.

Чыла лагерь дене военный модышлан ямдылалтына. Кӧ сеҥа гын, она пале. Кызытак палаш гын, оҥай ыле.

Фото ден изо кружокышто пашам ыштымаш. Вара кас кочкыш лие. Пеш сайын пукшышт. Мемнан лагерыште пеш сай пукшат.

Ынде модаш, пуш дене кошташ каена.

Кас. 9 час. Горн йӱк шергылтеш, тудо линейкышке ӱжеш.

28 июнь. Кечыже могай сай!

Линейкыште мыланна, тачe военный модыш дене модаш тӱҥалына, манын увертарышт. 10 час жапыште иктыш погынышна, вара военный модыш тӱҥале. Мемнан отряд гыч южышт наступатлыше-шамыч велыште, южышт аралыше-шамыч велыште участвоватлат. Чыланат пеш серьезно модыч. Головин Олег штаб начальник ыле. Военный модыш деч вара йӱштылаш кайышна.

Интересно, ийгече кузе вашталтеш. Эрдене ояр, чевер кечан ыле, а кызыт йӱр опта велэ. Кӱдырчӧ кӱдырта, волгенче волгалтеш.

Кас кочкышым ыштымек, шӱртыш кылтен сакыме конфетым да печеньым пӱчкеден модна. Йочан шинчажым шовыч дене пидыт да вашкӱзым пуат, да тудо шӱртым пӱчкаш кая. Если шӱртым муын пӱчкеш гын, пакетым шкаланже налеш, а огеш керт гын, вара весе пӱчкеш. Модыш деч вара линейка лие, вара малаш кайышна.

29 июнь. Ну и кече. Могай шокшо, кеч эре калитлалт велэ.

Икмыняр кече гыч ме мӧҥгышкына каена, вара кокымышо смена толеш. Нуно толмашеш лагерыште чыла шӱкым эрыктена. Тачe чыланат лагерь площадкым ӱштна. Паша деч вара йӱштылаш мийышна. Ме кызыт 1-й сменын закрытийжылан ямдылалтына. Мемнан отряд художественный выступленийым ямдыла.

Мемнан отрядысе пионер-шамыч шукышт Ворошиловский стрелок, ПВХО значкист лийын каят. Адак фотографироватлашат тунемыныт. Ик манаш, лагерыште мемнам тӱрлӧ пашаланат туныктеныт.

Кас кочкыш деч вара массовый модыш да танец лие, вара линейкышке кайышна. Линейка пеш интересно эрта. Военный лагерысе гай велэ чучеш, отрядной вожатый-шамыч рапортым пуат.

30 июнь. Лагерыште илаш ик кече велэ кодеш. Кузе кайме огеш шу, вет ме йоча-шамыч дене пеш дружно илышна, а ынде ойырлен, республикын тӱрлӧ верлашкыже каена. Тачe чыланат самодеятельный вечерлан ямдылалтыт. Вечерыште эн сай выступатлыше - шамычлан премий лиеш.

Бусыгина Рая—отряд совет председатель.

„Тирыште“. Йоча-шамыч лӱяш тунемыт.

5-ше отрядысе звена вожатый-шамыч (шола гыч пурлашке); КАЗАКОВА АДЕЛИНА, ХАЛТУРИНА АВГУСТА, БАСТРАКОВ ЛЕОНИД да БУЛГАЧЕВА НАДЯ дневникым заполнитлат.

ВОЕНИЗИРОВАННЫЙ ПОХОД

Тиде походлан кум-ныл кече ончычак ямдылалташ тӱҥална: тӱрлӧ условный знак-шамычым, воздушный тревогын сигналжым, кузе маскироватлалтшашым изучатлышна. Разведчикын, связистын, химический отрядын пашашт нерген пален нална. Адак „военный“ снаряженийым ямдылен улына.

20 июньышто эрдене, 7 час жапыште одеалым рюкзак семын ваче гоч чиен, тупеш котомкам сакен, лагерь гыч лекна. Поход начальник Иван Николаевич Тимин стройыш шогалаш командым пуыш. Стройышто кум отряд шке командирышт дене шогат. Химический отрядын командирже—Ухов Алеша, разведкын—Загайнов Миша, связьын командирже—Колесников Гера. Ме чылаже 79-ын улына ыле.

Начальник походын цельже да задачыже, адак корнышто логалшаш препятствий нерген умылтарыш.

Отряд - шамыч йошкар знамям нӧлтен, барабан йӱк почеш походышко лектыч. 3 километрым каймеке химический отряд 100 метр кужытан „зараженный“ верым обнаружитлыш. Изиш каймеке адак „зараженный“ верышке шуна. Тудымат сеҥен, эртен кайышна. Варажым канаш шогална. Владимир Федорович Добрынин гражданский война нерген беседым ыштыш да адакат каяш тарванышна. Пел час жап гыч ик изи ялышке шуна, тушто уремыште ончаш погынышо колхозник-шамычлан лагерысе илышна нерген каласкалышна, мурышна, гитара дене куштышна. Тыште иктаж 20 минут нарe велэ шогышна, адак каяш лекна. Кечывал деч вара ик час жапыште кумышо ганалан канаш шогална. А вара Кокшайскыш шумеш каныде кайышна, тушко 3 часлан миен шуна. Мемнан маршрут Кокшайскыш шумеш велэ ыле. Кокшайск — тиде Волга вӱд воктенсе кугу села, „Таир“ лагерь гыч тушко 18 километр лиеш. Миен шумеке вигак Волгашке йӱштылаш пурышна. Южо йоча-шамыч Волгам да волжский судна-шамычым эше первой гана ужыч. Йӱштылмына годым Казань могырышкыла ик кугу пароход эртен кайыш. Кокшайскысе лесосплав пашаен-шамыч мемнам сайын вашлийыч. Ме нунын делан малышна, нунын столовойыштак кочна. Эрлашыжым эрдене Кокшайск гыч мӧҥгӧ каяш лекна. Но мӧҥгӧ велыш кайме годым толмо корно дене огыл, а вес корно дене кайышна. Корнышто мурым мурен, барабан йӱк почеш организованно да веселан кайышна. Садлан корнын кужытшымат шижын огынал.

Тыге мемнан военизированный походна эртыш. Поход нойымашым, чыла нелым, йӧсым чыташе лияш туныктыш.

Знаменосец **Головин Олег.**

Пурлаште: пионер-шамыч военный походышто. Шолаште: привал—канымаш.

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ЙОЧА СПАРТАКИАДА

1—2 июльышто Йошкар-Ола „Динамо“ да „Медик“ стадионеш пионер да тунемше-шамычын спартакиадышт эртыш. Тиде спартакиадыште Йошкар-Оласе добровольный обществыласе йоча-шамыч, Козмодемьянск оласе да Сернурский, Пектубаевский районласе йоча шамыч участвоватленыт.

1-ше июльышто „Динамо“ вӱд станцийыште иймаш дене спартакиада эртыш. Йоча-шамыч тӱрлӧ стиль денат ийын ӱчашышт. Теве 14—15 ияш рвезе-шамыч кокла гыч Коля Руткевич („Динамо“) 100 метрым вольный стиль дене 1 минутат 27,4 секундышто ийын. Тугак граната денат 50 метрым 58 секундышто ийын кайыш. Тыге тудо 14—15 ияш рвезе-шамыч кокла гыч ийме дене первый верым нале. 15—17 ияш ӱдыр-шамыч кокла гыч самырык динамовка Костромина брасс стиль дене сайын ие. Тудо 100 метрым 1 минутат 59 секундышто кайыш.

2-шо июльышто куржмаш, гранатым кышкылтмаш, кутышым, кӱкшытым тӧрштылмаш да моло видшамыч дене спартакиада эртыш. Кутышым тӧрштылмӧ дене 15—17 ияш рвезе-шамыч кокла гыч Козмодемьянск ола гыч Петя Митюк 5 метрат 95 сантиметрыш тӧрштен. Тыге тудо у республиканский рекордым шынден. 14—15 ияш йоча-шамыч кокла гыч первый верым

ВОЛКОВ ЮЛИЙ—йоча спартакиадын участникше.

Козмодемьянск ола гыч Юлий Волков налын. Тудо 5 метрат 49 сантиметр кутышыш тӧрштен. Тудак дискым кудалтымаш дене первый верыш лекте. Дискым 27 метрат 29 сантиметр кутышыш шуэн. 14—15 ияш ӱдыр-шамыч кокла гыч Ната Горбунцова („Динамо“ гыч) дискым 16 метрат 19 сантиметр тораш шуэн. Тыге тудо шке ийготан ӱдыр-шамыч коклаште первый верым налын.

Козмодемьянский средний школышто тунемше Ира Громова 14—15 ияш ӱдыр-шамыч коклаште эн сайын куржын. Тудо 300 метрым 57,4 секундышто кайыш. 14—15 ияш йоча-шамыч кокла гыч первый верым Тимофей Филиппов („Спартак“) ден Юрий Виноградов (Козмодемьянск ола гыч) нальыч. 1000 метрым Филиппов 3 минутат 03,2 секундышто, а Юрий Виноградов 500 метрым 1 минутат 23,6 секундышто куржын.

Тенийсе йоча спартакиада ӱмасе деч шуко сай результатым ончыктыш. Спартакиадыште эн сай результатым ончыктышо-шамыч Горький оласе спартакиадыш каят. Туштo Марийский, Татарский, Удмуртский, Чувашский, Мордовский республикласе да Горьковский областьысе йоча спартакиадыште сай результатым ончыктышо пионер ден тунемше-шамыч соревноватлаш тӱҥалыт.

Ник. Кожаев.

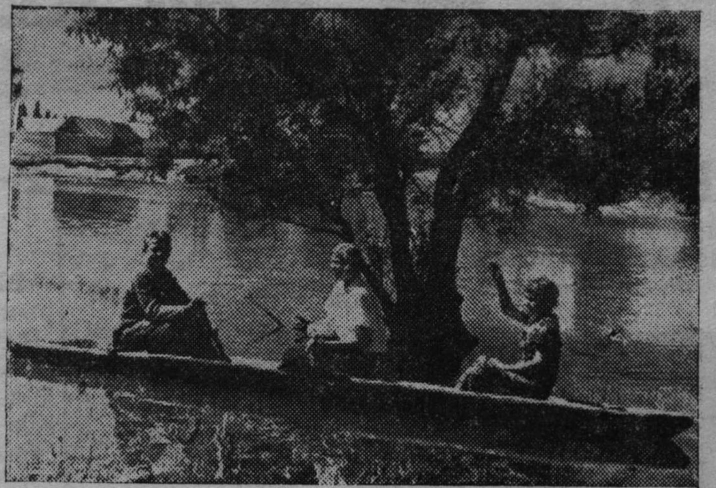

Ер ӱмбалне. Фотоэтюд А. ОВЕЧКИНЫН.

Зубр да пӱчӧ-шамыч

Зубр—Европышто эн кугу янлык. Тудын вуйжо кугу, тӱкыжӧ таза, йолжо виян, оҥжо кумда. Шыдешкыше зубр пеш осал. Тыгай случаят лиеден: зубр-шамыч даже виян животный-шамычымат: имньым, ӱшкыжым тӱкышт дене пеш писын нӧлтал кудалтеныт.

Зубр-шамыч ынде яраште мланде шарын ик верыштыже гына—Беловежский пущышто, ожнысо Западный Белоруссийын кугу чодыраштыже илат. Ожно тиде крайыште озаланен илыше польский пан-шамыч тиде чодран поянлыкше нерген шоналтенат огытыл. Чодрам руэныт, шуэн верештше животный-шамыч пытеныт. Но туге гынат, Западный Белоруссийышке Йошкар Армийын калык-шамычым утараш толмашеш пущеш 20 наре зубр кодын.

А 80 ий ожно пущышто зубр эшеат шукырак улмаш. Но пущыш пӱчӧ-шамычым кондымо дене зубр-шамыч пыташ тӱҥалыныт. Вот молан: шошым пӱчӧ зубр деч ончыч рвезе пушеҥге вошты-рым кочкын пытарат улмаш. Нуно адак чыла сай олыклаште илаш тӱҥалыныт. Виян, но эркынрак кошташ зубр-шамыч шужаш тӱҥалыныт.

Варажым зубр-шамычлан илашышт эшеат начаррак лийын. Пӱчӧ-шамыч купан, лап верласе чыла арамам кочкын, тошкен пытареныт. Мланде чараҥын, кошкен. Купла гыч йоген лекше эҥер-шамычат кошкеныт. Зубр-шамычлан вӱдат кодын огыл.

Ынде советский ученый-шамыч кодшо зубрыштым шке наблюденийышкышт налыныт. Вашке Беловежский пущышто адак шуко зубр лиеш.

С. Альтшулер.

Йоча-шамыч, шкендан колхозланда кузе полшеда?

Пионер-шамыч РЫБАКОВ ВАСЯ ден ИВАНОВ МИША Ново-Торъяльский район, „Семенур“ колхозышто кролик фермыш чӱчкыдын коштыт. Нуно кролик-шамычым шефыш налыныт. СНИМКЫШТЕ: комсомолка ИВАНОВА МАРЬЯ—фермым вуйлатыше, Вася ден Мишалан кролик ончымо нерген умылтара. Фото Д. ЗВЕРЕВЫН.

ЧЫЛА ПАШАШТАТ

Ме, „Ӱжара“ колхозысо пионер шамыч, керек-могай пашамат йӧратена. Колхозышто ик паша дечат она код. Тунем пытармеке колхозна терысым луктaш тӱҥале. Тыште чыла пионер - шамычат полшышт. Михайлов Алексей, Юрков Гена, Александрова Авук, Васильева Нина ик кечыште 12—13 воз терысым шупшыктат ыле. Терысым луктын пытармеке, нурышто шӱк-шудым сомлаш полшаш решитлышна.

Ынде вашке шудо удыраш полшаш тӱҥалына.

Тарасов Витя.

Сотнурский район, Кукмарий ял совет, „Ӱжара“ колхоз.

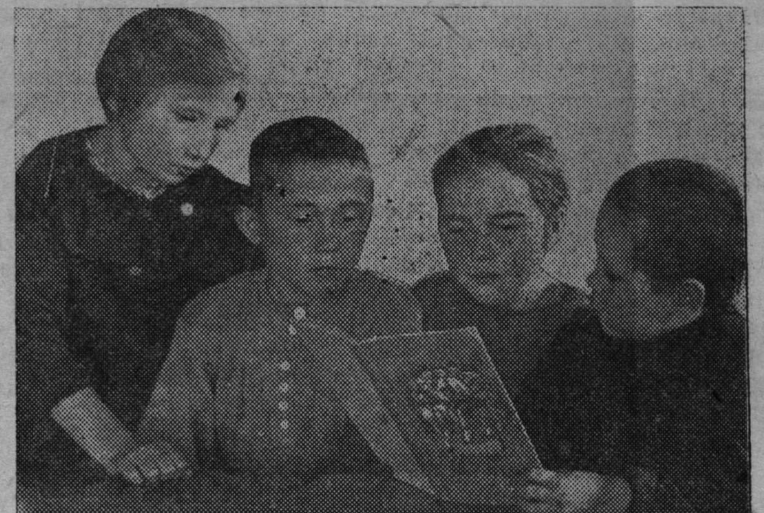

Пуял начальный школышто (Йошкар-Олинский район) отличо тунемше-шамыч (шола гыч пурлашке): Чечоксарина Нина, Свинцов Коля, Свинцова Ава, Охотников Леня. Фото С. Чуршуковын.

ПАКЧА ЕМЫЖЫМ ШЫНДЫЛНА

Тений мемнан „Юледӱр“ колхозышто пакча емыж шындашлан посна участокым ойырышт. Туштo кугуеҥ - шамыч дене пырля меат—тунемше - шамыч пашам ыштышна: ковыштам, кешырым, ушменым, молымат шындылна. Ынде шкенан шындылме пакча емыжнам сайын ончен кушташ тӱҥалына.

Шукерте огыл колхозын 30 гектар икияш пасуштыжо шӱк шудым сомлышна.

Ынде шудо шуын. Ты пашаштат ме кертмына семын полшена.

Рая Загайнова.

Ронгинский район.

ПРОГУЛКЫШ

Ик гана ме погынышнат, прогулкыш каяш решитлышна. Ончыч ме олык деке кайышна. Олыкышто пеш сай. Кужу шудо коклаште шуко тӱрлӧ пеледыш уло. Тӱрлӧ лыве-шамыч чоҥештыл коштыт. Ме олыкышто пеш шуко пеледышым погышна. Изиш лиймек купыш каяш тарванышна. Купыш миен шумек, шукат ыжна кошт, маскам ужна. Тудо мемнан деч тораштат огыл шогa ыле.

Тыге ме тӱшкан погынен чӱчкыдын прогулкыш коштына.

Оля Антонова.

Йошкар-Олинский район, „Сенькан“ колхоз.

„Гигантские шаги“—Танрыште“ йӧратыме модыш.

Шарада-шамыч

Кок слоган мыйын шарадем,
Кемым йылгыштa первый слогем.
Кокымшо слогшо пушеҥге шӱм.
Иктыш ушет—лиеш металл лӱм.

БУЛЫГИН КУЗЬМА колтен.
Ново-Торъяльский район,
Немда средний школа.

* * *

Уэш йодат—лектеш ик слог,
Нотым лудат—лектеш вес слог.
Чылаже—тамле кочкаш.

МИША ЯКИМОВ колтен.
Параньгинский район,
Явгет-Сола начальный школа.

Метаграмма

„Б“ дене—спортын видше,
„К“ дене—чапле мланде шӱй.

МИША БАЙКОВ колтен,
Косолаповский район,
Елеевский средний школа.

С. Маршак.

Туштo

Капка дене канде пӧрт,
Пале, туштo кӧ ила.
Уло леведыш ӱмалне
Изи аҥысыр омса.
Урланат, колялан ат,
Мурышо шырчыкланат
Ыштaлтын огыл тиде пӧрт.
Пурат тӱрлӧ увер-шамыч
Пел шагат пырля илат.
Шагал жап уна лиймеке
Тӱрлӧ велыш чоҥештат.

Врид. отв. редактора— А. А. ЗАМЯТИН.

Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже. Уполн. Маргланлита № 616.